

Jevišovická přehrada

1894 - 1896

Postavit naši první přehradu právě v Jevišovicích na řece Jevišovce byl prý nápad hraběnky **Gabrielli Lovatetelli-Ugarte**, které patřilo zdejší panství.

hraběnka Gabriella Lovatetelli-Ugarte

Poté co se zde v 19. století zrušilo přes 80 středověkých rybníků, které dosud chránily kraj před povodněmi, první vodní dílo ve střední Evropě vzniklo hlavně proto, aby kraj přestaly trápit povodně. Ke stavbě jevišovické přehrady bylo přistoupeno s obdivuhodnou pečlivostí. Půl roku se zkoušely všechny cementy vyráběné v monarchii, než se vybraly ty správné. Slavný c. a k. Zemský výbor (investor přehrady) vyslal stavbyvedoucího Karla Hlawatscheka na zkušenou až do Vogéz.

Pro nedostatek domácích dělníků byli přibíráni italští (vlašští) dělníci, ti byli více placeni a tím se prodražovala stavba.

Se stavbou se začalo v březnu **1894** na původně vyměřeném místě, kde býval rybník. Po opakovaném průzkumu bylo zjištěno, že přehradu nelze vystavět v projektované hloubce, protože by základy nestály na pevné skále, ale na naplaveninách. Kdyby se základy měly prohloubit na potřebnou úroveň, stavba by se značně prodražila. Proto byla posunuta o 130 metrů proti proudu, kde byla pevná skála již v sedmi metrech. Při hloubení se však ukázala zvětralost skály, proto se muselo jít o čtyři metry hlouběji. Puklina a trhliny byly pečlivě zality betonem.

hraběnka Gabriella Lovatelli
s italskými dělníky

Každá práce měla jednoho „dohližitele“. Malta musela mít hustotu těsta. Skála, na níž přehrada vyrůstala a kameny, které byly pečlivě vydrhnuty kartáči.

Na stavbě jevišovické přehrady se podíleli i ženy, právě na drhnutí skály a kamenů.

„Jedna paní vyprávěla, že když běžela přes stavbu, v maltě jí zůstal jeden její pantofel, který je tam prý dodnes zabetonován.“

Hráz se budovala takzvaným „kyklopským způsobem“, z nepravidelných kamenů vážících až 2 tuny. Spáry mezi nimi byly vydlabány až do hloubky 10 centimetrů, ucpány maltou obzvláště mastnou ze dvou druhů cementů a ve dvou vrstvách železky zatlučenou.

Na stavbu přehrady byl použit následující stavební materiál: kámen, cement, písek a malta.

Potřebný kámen byl trháno dynamitem nebo střelným prachem, ve vzdálenosti 300m nad přehradou. Kameny byly dopravovány po ní dráhou (ta měla ke staveništi malý spád, takže vozíky sjížděly vlastní vahou).

Protože ke zdění byly potřeba jen kameny většího objemu, nahromadilo se mnoho úlomků. Těmito úlomky se prý formátoval zdejší kopec Žalov.

Na celou stavbu nebyly použity žádné stroje. Dělníci vše dělali ručně.

Dobový materiál říká, že stavba přehrady byla ve všem provedena s takovou přesností a pozorností, že zápisky pro každou jednotlivou práci, o spotřebovaném materiálu atd., jsou tak důkladně vedeny, že technické vědy, pokud se stavby vodních přehrad týče, jejich zpracováním a zveřejněním mohou mnohé získat.

Dne 30. října byl velmi slavnostně položen u přehrady závěrečný kámen a nádržka tak vstoupila do dějin krajiny.

Celková cena hráze je 187 000 zlatých a původní rozpočet tak byl překročen o 66 000 zlatých.

přehrada v původním stavu

„Vzpomínám si, jak hrázný – pan Doležal – se snažil odstraňovat různými způsoby uvízlé kameny a předměty, vršící se před pletivem a postupně i nad ním. Plot ne a ne povolit. Nespoutaný živel se zdál být nad lidské síly. Pan Doležal se rozhodl na poslední chvíli: svlékl se do trenýrek a téměř akrobaticky, částečně ve studené vodě, se snažil z výstupku u přehradní hráze něco udělat. Podařilo se mu odstříhnout pletivo. Barikáda s vodou strhla část plotu a se zběsilým hukotem se řítila do přepadního koryta. Všem se zatajil dech nad mohutností vodního živlu a také strachem, že byl stržen i pan Doležal. Všichni si vydechli, když viděli, že vylézá na hráz. Myslím, že ve všech očích byl obdiv a bezmezná úcta k výkonu hrázného.“

Mgr. Rudolf Venera

hráz po úpravě v roce 1951

Od roku 1896 byly na přehradě provedeny určité opravy a zlepšení.

- zvýšení koruny přelivu o 1,5 m (1951)

- zastřešení ovládacích mechanismů (1967)
- průzkum pro zjištění výpočtu stability hráze a návrh oprav (1985)
- výstavba domku hrázního a bezprašná vozovka ke koruně hráze (1989)
- celková rekonstrukce strojovny (1994)

Jevišovická přehrada – významná technická památka, vynikající dílo stovek lidských rukou a mozků, stoletý svědek dějinných událostí a trvalý příklad dovednosti, důslednosti, kvality a profesionality tvůrčí práce.

Jevišovická přehrada – jedna z nejstarších přehrad ve střední Evropě.

Iva Částková, 17 let

Pionýrská skupina Jevišovice